

พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของบรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*

ทักษพร จินตพยุกุล**

บทนำ

ปัจจุบัน ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าสารนิเทศ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและประโยชน์ต่อบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การตัดสินใจ การศึกษา การ ค้นคว้าวิจัย การปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเอง การพัฒนาสังคมและการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้ ความต้องการใช้สารนิเทศของบุคคลจึงมีอยู่ตลอดเวลา สารนิเทศกับคนจึงมีความสัมพันธ์กัน โดยตรง เมื่อบุคคลต้องการจะนำสารนิเทศมาใช้ประโยชน์ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว การแสวงหา สารนิเทศจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จักแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งที่คาดว่าจะมีสารนิเทศที่ตนต้องการ เช่น จากห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ จากตัวบุคคล เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากผู้ใกล้ชิด จะเห็นได้ว่าการแสวงหาสารนิเทศเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อหาข้อมูลข่าวสารที่ จะตอบสนองความต้องการที่ตนตระหนักและเล็งเห็น และจะจบลงเมื่อได้รับสารนิเทศที่ ตนต้องการ (ประภาวดี สืบสนธิ : 2530)

พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน บางคนอาจคิด ค้นหาคำตอบด้วยตนเองหรือจากความรู้ที่ตนเองมีอยู่ อาจถามผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ ค้นคว้าจากวรรณกรรมต่าง ๆ ในห้องสมุด Taylor (1968: 178) กล่าวว่า เมื่อบุคคลต้องการ แสวงหาสารนิเทศ ขั้นตอนแรกคือการถามเพื่อนร่วมงานเพื่อทราบถึงแหล่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนต่อมาเป็นการค้นหาเอกสารส่วนตัว และ/หรือการเข้าใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศ และ เมื่อเข้าใช้ห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศ บุคคลต้องตัดสินใจต่อไปว่า จะถามจากบรรณารักษ์หรือ ค้นหาสารนิเทศด้วยตนเอง

* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545

** อาจารย์โปรแกรมบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

Wilson (1981: 4) จำแนกช่องทางการแสวงหาสารนิเทศของบุคคลออกเป็น 4 ช่องทาง ได้แก่

1. การแสวงหาสารนิเทศโดยไม่พึ่งระบบสารนิเทศ ได้แก่ การใช้ประสบการณ์ส่วนตัว ประสบการณ์จากเพื่อนร่วมอาชีพ
2. การแสวงหาสารนิเทศโดยใช้ระบบสารนิเทศ เช่น การสืบค้นสารนิเทศจากบัตรรายการในห้องสมุด เป็นต้น
3. การแสวงหาสารนิเทศโดยผ่านตัวกลาง เช่น ขอให้บรรณารักษ์ห้องสมุดช่วยหาสารนิเทศที่ต้องการ เป็นต้น
4. การแสวงหาสารนิเทศโดยผ่านเทคโนโลยีสารนิเทศ เช่น การสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

Chen และ Hernon (1982) ได้จำแนกแหล่งสารนิเทศออกเป็น 3 แหล่ง คือ แหล่งสารนิเทศประเภทบุคคล แหล่งสารนิเทศประเภทสถาบัน และแหล่งสารนิเทศประเภทสื่อมวลชน

แหล่งสารนิเทศประเภทบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ส่วนบุคคลจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนความคิดและประสบการณ์ของบุคคลผู้แสวงหาสารนิเทศ สำหรับแหล่งสารนิเทศประเภทบุคคล ถือเป็นแหล่งสารนิเทศที่ไม่เป็นทางการ (Informal Information Source)

แหล่งสารนิเทศสถาบัน คือแหล่งที่เป็นหน่วยงานหรือองค์กร ได้แก่ สมาคมวิชาชีพ ห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ และถือเป็นแหล่งสารนิเทศที่เป็นทางการ (Formal Information Source)

แหล่งสารนิเทศประเภทสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งจัดเป็นแหล่งสารนิเทศที่เป็นทางการเช่นเดียวกัน

ในการแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสารนิเทศที่ต้องการ บุคคลจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกแหล่งสารนิเทศที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปเกณฑ์ที่บุคคลใช้ในการคัดเลือกแหล่งสารนิเทศ ได้แก่ ความถูกต้อง (Accuracy) ความครบถ้วนสมบูรณ์ (Completeness) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความเที่ยงตรง (Preciseness) ความทันสมัย (Currency) ใช้ได้ในเวลาที่ต้องการ (Timeliness) ค่าใช้จ่าย (Cost) และเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) (Summers, Matheson, and Conry, 1983: 200-204)

เมื่อบุคคลพิจารณาเลือกแหล่งสารนิเทศแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสืบค้นสารนิเทศ ซึ่งพฤติกรรม การสืบค้นสารนิเทศของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไป เช่นเดียวกัน จากการวิจัยจำนวนมากในด้านพฤติกรรม การแสวงหาสารนิเทศของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ แพทย์ หนายความ เป็นต้น ทำให้มีการสรุปและสร้างรูปแบบ (Model) ของ

พฤติกรรมการสืบค้นออกมาแตกต่างกันหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างรูปแบบ ของ Ellis, Cox และ Hall (1993) และรูปแบบของของ Bates ดังนี้

Ellis, Cox และ Hall (1993) สรุปพฤติกรรมการสืบค้นสารนิเทศของบุคคลว่า ประกอบด้วยกระบวนการ ต่อไปนี้

1. การเริ่มต้นสืบค้น (Starting)
 2. การติดตามการอ้างอิง (Chaining) ได้แก่ การติดตามเชิงอรรถและรายการอ้างอิงในหนังสือ บทความวารสาร และการติดตามรายการอ้างอิงในดรชนีการอ้างอิง เช่น Science Citation Index เป็นต้น
 3. การสำรวจอย่างคร่าว ๆ (Browsing) ได้แก่ การสำรวจจากตัวเอกสาร เช่น สำรวจหน้าสารบัญหนังสือ เพื่อดูว่ามีสารนิเทศในเรื่องที่ต้องการหรือไม่ การสำรวจรายชื่อสิ่งพิมพ์ในรายการอ้างอิง การสำรวจรายการออนไลน์ (OPAC) หรือฐานข้อมูลออนไลน์อื่น ๆ เพื่อพิจารณาว่ารายการสารนิเทศชื่อใดที่ตรงกับความต้องการ เป็นต้น
 4. การกลั่นกรองแหล่งสารนิเทศเพื่อเลือกสืบค้น (Differentiating) โดยพิจารณาความแตกต่างระหว่างแหล่งสารนิเทศต่างๆ ที่สำรวจ เพื่อคัดเลือกแหล่งสารนิเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับสืบค้นโดยละเอียดต่อไป
 5. การติดตามสืบค้นแหล่งสารนิเทศที่เลือกสรร (Monitoring) โดยจะทำการสืบค้นแหล่งสารนิเทศที่เลือกสรรอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้รับสารนิเทศใหม่ ๆ เพิ่มเติม หรือเพื่อให้ได้สารนิเทศในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ต้องการ
 6. การคัดเลือกสารนิเทศที่เกี่ยวข้อง (Extracting) เป็นการคัดเลือกสารนิเทศที่สืบค้นได้จากแหล่งสารนิเทศ เฉพาะรายการที่ตรงกับความต้องการ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เท่านั้น
 7. การพิจารณาความถูกต้อง เทียบตรงของสารนิเทศ (Verifying) เป็นการพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารนิเทศที่เลือกสรรแต่ละรายการ
 8. จบการสืบค้น (Ending)
- สำหรับรูปแบบของ Bates (1989: 195-208) พฤติกรรมการสืบค้นสารนิเทศของบุคคลมีดังนี้ คือ
1. การติดตามเชิงอรรถหรือรายการอ้างอิง (Footnote chasing หรือ Backword chaining) คือ การติดตามรายการอ้างอิงจากเชิงอรรถในหนังสือและบทความที่สนใจ
 2. การสืบค้นจากดรชนีการอ้างอิง (Citation searching หรือ Forward chaining) คือ การติดตามรายการอ้างอิงในดรชนีการอ้างอิง เช่น Social Science Citation Index เป็นต้น
 3. การสืบค้นวารสารหลักย้อนหลัง (Journal run) โดยกำหนดชื่อวารสารหลักในสาขาวิชาที่ต้องการสืบค้น และเปิดสำรวจวารสารชื่อนั้น ๆ ทุกฉบับ การสืบค้นวิธีนี้จะทำให้ได้

บทความในเรื่องที่ต้องการจำนวนมาก เนื่องจากวารสารหลักในสาขาวิชาต่าง ๆ จะมีบทความที่เกี่ยวข้องในสาขานั้น ๆ สูงกว่าวารสารอื่น ๆ

4. การสำรวจชั้นหนังสือ (Area scanning) เป็นการสำรวจหนังสือที่อยู่ในชั้นเดียวกันเพื่อให้ได้หนังสือในเนื้อหาที่ต้องการได้หลายเล่ม

5. การสืบค้นบรรณานุกรมและดรชนีและสาระสังเขปในเรื่องที่ต้องการ (Subject searches in bibliographies and Abstracting & Index service) โดยสืบค้นจากหัวเรื่องในเครื่องมือดังกล่าว

6. การสืบค้นจากชื่อผู้แต่ง (Author searching) เป็นการสืบค้นในกรณีที่ทราบว่าผู้แต่งคนใดเขียนเรื่องในสาขาที่ต้องการ อาจใช้ชื่อผู้แต่งคนนั้นในการสืบค้นเพื่อให้ได้งานเขียนของผู้แต่งนั้นเพิ่มเติมในหัวข้อเดียวกัน

หลังจากบุคคลแสวงหาและได้รับสารนิเทศแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำสารนิเทศที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสารนิเทศที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยแตกต่างกันไป เช่น งานวิจัยของ Dunn (1986) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัย Loma Lind วิทยาเขต La Sierra พบว่านักศึกษาใช้ประโยชน์จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้มากที่สุด ในขณะที่งานวิจัยของ Subramanyan (1983) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ในสาขาสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย Sri Venkateswara พบว่านักศึกษาระดับปริญญาเอกใช้ประโยชน์จากบรรณานุกรมทำวิทยานิพนธ์ได้มากที่สุด

ในการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ นั้น ผลของการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการและบริการสารนิเทศของห้องสมุดและหน่วยงานสารนิเทศอื่น ๆ ให้ตรงตามความต้องการและการใช้ของบุคคลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศ ได้ศึกษาจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ หลายสาขาวิชาและหลายอาชีพ โดย Varlegs (1987) ได้แบ่งกลุ่มบุคคลที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ

1. กลุ่มนักวิชาการ (Scholars) คือ บุคคลผู้ปฏิบัติงานวิชาการทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัยและการทดลองต่าง ๆ ที่มีลักษณะงานมุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางวิชาการ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ กลุ่มนักสังคมศาสตร์ และกลุ่มนักมนุษยศาสตร์ ซึ่งการวิจัยพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของทั้ง 3 กลุ่มพบว่า

กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ แสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่เป็นทางการ เช่น จากวารสาร และแหล่งสารนิเทศที่ไม่เป็นทางการ เช่น การสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญในอาชีพเดียวกัน โดยวิธีการสืบค้นสารนิเทศของกลุ่มนักวิทยาศาสตร์จะแตกต่างกันตามลักษณะของงาน เช่น

นักฟิสิกส์จะสืบค้นสารนิเทศจากการสำรวจรายชื่อรายงานการวิจัย นักเคมีจะสืบค้นสารนิเทศจากดรรชนีและสาระสังเขป นอกจากนั้นนักวิทยาศาสตร์จะสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูล และไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมือช่วยค้นที่ห้องสมุดสร้างขึ้น (Chen and Hernon 1982 ; Bernal, 1975)

กลุ่มนักสังคมศาสตร์ แสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่ไม่เป็นทางการ เช่น การสอบถามจากเพื่อนร่วมงาน การประชุม การเข้าร่วมสัมมนา โดยใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศจากการสำรวจดรรชนีและสาระสังเขป และใช้ทรัพยากรสารนิเทศในรูปแบบของบทความวารสารมากกว่าหนังสือ (Stoan 1991)

กลุ่มนักมนุษยศาสตร์ แสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่เป็นทางการ เช่น หนังสือและทรัพยากรสารนิเทศส่วนตัว และใช้วิธีสืบค้นสารนิเทศจากบรรณานุกรม โดยไม่จำกัดอายุของทรัพยากรสารนิเทศ (Wiberley and Jones, 1989)

2. กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ (Professionals) หมายถึง บุคคลที่มีอาชีพให้บริการเป็นหลัก โดยมีความรู้ด้านทฤษฎีที่ศึกษาเป็นพื้นฐานในการประกอบวิชาชีพ มีสมรรถนะวิชาชีพและมีจรรยาบรรณของวิชาชีพของตนเอง และความเชี่ยวชาญในอาชีพจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานการให้บริการ (Leckie, 1996: 169) สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ แพทย์ วิศวกร นักกฎหมาย ครู พยาบาล และบรรณารักษ์ เป็นต้น กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพจะมีพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ดังตัวอย่าง เช่น

วิศวกร จากการศึกษาพบว่าแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่ไม่เป็นทางการ โดยการถามจากเพื่อนร่วมงานและใช้ประสบการณ์ส่วนตัว เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และแสวงหาสารนิเทศในเรื่องเฉพาะเจาะจงในสาขาที่สนใจเท่านั้น โดยใช้วิธีการสืบค้นจากการสำรวจรายการอ้างอิงท้ายเอกสารโดยเฉพาะรายงานการวิจัย และสืบค้นจากดรรชนีการอ้างอิง (Leckie, 1996 ; Herner and Herner 1967)

แพทย์ จากการศึกษาพบว่าแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่ไม่เป็นทางการ โดยใช้ประสบการณ์ส่วนตัวและสอบถามเพื่อนร่วมงาน ต่อจากนั้นจึงแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศที่เป็นทางการ คือ ห้องสมุด สืบค้นจากดรรชนีวารสารและสาระสังเขป เช่น Index Medicus ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และฐานข้อมูล MEDLINE (Glitz, 1988; Hurd, Weller and Curtis 1992)

บรรณารักษ์ จากการศึกษาพบว่าแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศ 4 ประเภท คือ แหล่งสารนิเทศภายในองค์กร แหล่งสารนิเทศภายนอกองค์กร แหล่งสารนิเทศประเภทสิ่งพิมพ์ และแหล่งสารนิเทศส่วนบุคคล โดยแสวงหาจากแหล่งสารนิเทศภายในองค์กรที่เป็นแหล่งสารนิเทศประเภทบุคคลมากที่สุด (McClure and Samuels 1985)

สำหรับบรรณารักษ์ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งของผู้ประกอบการวิชาชีพ นอกจากปฏิบัติงานประจำคือ รวบรวมสารนิเทศ จัดระบบ นำเสนอ ให้บริการและเผยแพร่สารนิเทศแล้ว บรรณารักษ์ยังต้อง ตื่นตัวและแสวงหาสารนิเทศเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทางวิชาชีพ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานประจำ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ปรับปรุง ประสิทธิภาพในการทำงาน และเพิ่มศักยภาพของตนเอง เพื่อสามารถพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ จัดระบบและจัดบริการสารนิเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีสารนิเทศและสังคม โดยเฉพาะบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ สนับสนุนภารกิจของสถาบันคือ การสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม บรรณารักษ์จึงจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าของวิชาชีพทุกด้าน ทั้งทางด้าน ทรัพยากรสารนิเทศซึ่งต้องจัดหาทรัพยากรที่มีคุณค่าให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัย ต้องติดตามความต้องการของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อจัดเตรียมสารนิเทศได้อย่างเหมาะสม และสามารถประเมินประโยชน์ของแหล่งและ ทรัพยากรสารนิเทศให้กับผู้ใช้บริการได้ นอกจากนี้บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ยัง ต้องติดตามความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารนิเทศซึ่งมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อให้มี ความรู้และความเชี่ยวชาญ สามารถแนะนำการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ให้กับ ผู้ใช้บริการ สามารถวางแผน พัฒนาระบบสารนิเทศและวิเคราะห์ความต้องการของ ผู้ใช้ให้ สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของห้องสมุดสอดคล้องกับภารกิจหลักของ มหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมและการแสวงหาสารนิเทศ และบทบาทของ บรรณารักษ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาพฤติกรรมและการแสวงหาสารนิเทศของ บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในด้านวัตถุประสงค์ในการแสวงหา สารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ ทรัพยากรสารนิเทศ วิธีการสืบค้นสารนิเทศ ปัญหาในการแสวงหา สารนิเทศ และการใช้ประโยชน์จากแหล่งและทรัพยากรสารนิเทศที่ได้รับ ซึ่งผลที่ได้รับจากการ วิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับหอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในการพัฒนาทรัพยากร สารนิเทศและระบบสารนิเทศให้สอดคล้องกับการแสวงหาและการใช้สารนิเทศของบรรณารักษ์ และเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานสารนิเทศต่างๆ ในการสร้างความร่วมมือในด้านทรัพยากรและ บริการสารนิเทศ เพื่อตอบสนองการใช้สารนิเทศของบรรณารักษ์

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา

1. พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในด้านวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ ทรัพยากรสารนิเทศ วิธีการสืบค้นสารนิเทศและปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศ
2. การใช้ประโยชน์จากแหล่งสารนิเทศและทรัพยากรสารนิเทศที่ได้รับ

สมมติฐาน

1. พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศของบรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แตกต่างกันตามกลุ่มงานที่ปฏิบัติ
2. บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐใช้ประโยชน์จากหอสมุดกลางที่ปฏิบัติงานได้ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 26 แห่ง โดยจะศึกษาเฉพาะบรรณารักษ์ 3 กลุ่มงาน คือ งานพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศ และงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า การเลือกศึกษาเฉพาะบรรณารักษ์ 3 กลุ่มงานดังกล่าว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ปฏิบัติงานทั้งด้านงานเทคนิค และงานบริการของห้องสมุด ซึ่งในหอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งมีการแบ่งกลุ่มงานดังกล่าวอย่างชัดเจน และแต่ละกลุ่มงานมีจำนวนบรรณารักษ์ปฏิบัติงานหลายคน

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้ง 26 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 307 คน จำแนกเป็นบรรณารักษ์งานพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ จำนวน 78 คน บรรณารักษ์งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศ จำนวน 143 คน และบรรณารักษ์งานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าจำนวน 86 คน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

บรรณารักษ์บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 259 คน ที่ตอบแบบสอบถาม พบว่าจำนวนมากที่สุด 122 คน (47.10%) สังกัดฝ่ายงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศ รองลงมาจำนวน 73 คน (28.19%) สังกัดฝ่ายงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า และน้อยที่สุดจำนวน 64 คน (24.71%) สังกัดฝ่ายงานพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ หรือฝ่าย

งานจัดหา สำหรับงานที่บรรณารักษ์แต่ละฝ่ายงานรับผิดชอบ พบว่า บรรณารักษ์ฝ่ายงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่รับผิดชอบงานคัดเลือกและสั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศ และงานจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ บรรณารักษ์ฝ่ายงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่รับผิดชอบงานวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ และบรรณารักษ์ฝ่ายงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ส่วนใหญ่รับผิดชอบงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า และงานปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดให้กับผู้ใช้บริการ

เมื่อจำแนกตามฝ่ายงานที่สังกัด พบว่า บรรณารักษ์ฝ่ายงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจำนวนมากที่สุด 20 คน (31.25%) มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป และจำนวนน้อยที่สุด 2 คน (3.12%) มีประสบการณ์ 13-15 ปี บรรณารักษ์ฝ่ายงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ จำนวนมากที่สุด 35 คน (28.69%) มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป และจำนวนน้อยที่สุด 8 คน (6.56%) เท่ากัน มีประสบการณ์ 10-12 ปี และ 13-15 ปี บรรณารักษ์งานฝ่ายบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า จำนวนมากที่สุด 21 คน (28.77%) มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป และจำนวนน้อยที่สุด 1 คน (1.37%) มีประสบการณ์ 13-15 ปี

2. พฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศ

2.1 วัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ

บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ คือ ใช้ในการปฏิบัติงานประจำ ($\bar{X} = 4.22$) เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ทั่วไป ($\bar{X} = 3.94$) และปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน ($\bar{X} = 3.84$)

2.2 แหล่งสารนิเทศ

บรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระบุว่า แสวงหาสารนิเทศจาก แหล่งสารนิเทศห้องสมุด ($\bar{X} = 2.78$) แหล่งสารนิเทศอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 2.77$) และแหล่งสารนิเทศบุคคล ($\bar{X} = 2.76$)

เมื่อจำแนกตามกลุ่มงานของบรรณารักษ์หอสมุดกลาง พบว่า บรรณารักษ์กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ และ บรรณารักษ์กลุ่มงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า แสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน 4 แหล่ง โดยแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของบรรณารักษ์กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ แหล่งสารนิเทศบุคคล

ส่วนแหล่งที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของบรรณารักษ์กลุ่มงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ได้แก่ แหล่งสารนิเทศห้องสมุด และแหล่งสารนิเทศอินเทอร์เน็ต และในระดับน้อยมี 1 แหล่ง เช่นเดียวกัน คือ แหล่งสารนิเทศสมาคมวิชาชีพ

บรรณารักษ์กลุ่มงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศ แสวงหาสารนิเทศจาก แหล่งสารนิเทศในระดับปานกลาง 3 แหล่ง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้แก่ แหล่งสารนิเทศห้องสมุด แหล่งสารนิเทศอินเทอร์เน็ต แหล่งสารนิเทศบุคคล และในระดับน้อยมี 2 แหล่ง

จากผลการวิจัยที่ พบว่า แหล่งสารนิเทศบุคคลเป็นแหล่งที่บรรณารักษ์กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ และบรรณารักษ์กลุ่มงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าแสวงหาสารนิเทศในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจากบรรณารักษ์กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศจำเป็นต้องสอบถาม และติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ใช้ในการช่วยคัดเลือกหนังสือที่ต้องการสั่งซื้ออยู่ตลอดเวลา ส่วนบรรณารักษ์กลุ่มงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า จำเป็นต้องติดต่อขอคำปรึกษาหรือ สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ หรือจากบรรณารักษ์คนอื่นๆ เพื่อแสวงหาคำตอบให้กับผู้ใช้บริการ บรรณารักษ์ทั้ง 2 กลุ่มงานดังกล่าว จึงแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศบุคคล ในระดับค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ส่วนบรรณารักษ์กลุ่มงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศที่พบว่า แสวงหาสารนิเทศจากห้องสมุดในระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์กลุ่มงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศจำเป็นต้องใช้คู่มือมาตรฐานต่าง ๆ ในการวิเคราะห์และทำรายการรวมทั้งค้นคว้ากฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการลงรายการและวิเคราะห์เนื้อหาของทรัพยากรสารนิเทศ ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งสารนิเทศที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ในกลุ่มนี้

2.3 ทรัพยากรสารนิเทศ

2.3.1 ประเภทของทรัพยากรสารนิเทศ

ทรัพยากรสารนิเทศจำแนกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ สื่อตีพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

บรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกคน ระบุว่า แสวงหาสารนิเทศจากทรัพยากรสารนิเทศประเภท สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 3.36$) สื่อตีพิมพ์ ($\bar{X} = 3.32$) และ สื่อไม่ตีพิมพ์ ($\bar{X} = 2.10$)

เมื่อพิจารณาประเภทย่อยของทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทสื่อตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า

1) สื่อตีพิมพ์ สื่อตีพิมพ์ที่บรรณารักษ์หอสมุดกลาง ระบุว่าแสวงหาสารสนเทศ คู่มือปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.85$) คู่มือมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.84$) และวารสาร นิตยสาร ($\bar{X} = 3.82$)

จากผลการวิจัยที่พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่บรรณารักษ์หอสมุดกลางแสวงหาสารสนเทศ ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ คู่มือปฏิบัติงาน คู่มือมาตรฐานในการปฏิบัติงาน และวารสาร นิตยสาร อาจเนื่องมาจากลักษณะงานของบรรณารักษ์ เป็นงานที่สัมพันธ์กับกฎเกณฑ์และระบบต่าง ๆ และเป็นงานที่ต้องมีคู่มือมาตรฐานในการปฏิบัติงาน และจากวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารสนเทศของบรรณารักษ์ที่พบว่า บรรณารักษ์แสวงหาสารสนเทศ เพื่อให้ในการปฏิบัติงานประจำ จึงทำให้บรรณารักษ์ต้องแสวงหาสารสนเทศจากคู่มือปฏิบัติงาน และคู่มือมาตรฐานในการปฏิบัติงานในระดับมาก ส่วนวารสารและนิตยสาร เป็นทรัพยากรสารสนเทศที่เสนอสารสนเทศที่ทันสมัยและวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งบรรณารักษ์จำเป็นต้องติดตามและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสำหรับบรรณารักษ์กลุ่มงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ซึ่งแสวงหาสารสนเทศจากรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์/ ปริญญาานิพนธ์ในระดับมาก และอยู่ใน 3 อันดับแรก อาจเนื่องมาจากผู้ใช้บริการในหอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่ เป็นนิสิต นักศึกษา อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องใช้รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ เป็นแนวทางในการทำรายงาน การสอน หรือการผลิตผลงานวิจัย ซึ่งบรรณารักษ์บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้ามี่หน้าที่ช่วยเหลือการค้นคว้าของผู้ใช้บริการ บรรณารักษ์ในกลุ่มนี้จึงแสวงหาสารสนเทศจากทรัพยากรทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก

2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่บรรณารักษ์หอสมุดกลาง ระบุว่าแสวงหาสารสนเทศ คือ เว็บไซต์ ($\bar{X} = 4.37$) และฐานข้อมูลออนไลน์ ($\bar{X} = 3.98$)

การที่ผลการวิจัย พบว่า บรรณารักษ์หอสมุดกลาง แสวงหาสารสนเทศจากเว็บไซต์ และฐานข้อมูลออนไลน์ เนื่องจากในการปฏิบัติงาน บรรณารักษ์ทั้ง 3 กลุ่มงาน จำเป็นต้องแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาก โดยบรรณารักษ์กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ จะต้องแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลเป็นจำนวนมากเพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจคัดเลือกและจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งแหล่งสารสนเทศที่สำคัญของบรรณารักษ์กลุ่มนี้ คือ ร้านหนังสือสำนักพิมพ์ ตัวแทนจำหน่าย ซึ่งในปัจจุบัน แหล่งสารสนเทศประเภทนี้มีการนำเสนอข้อมูลหน่วยงาน

ของตน ในรูปแบบของเว็บไซต์เป็นจำนวนมาก ซึ่งบางหน่วยงานมีการจัดทำเว็บไซต์ที่ให้สารนิเทศที่เป็นประโยชน์ต่อบรรณารักษ์ในกลุ่มนี้ เช่น รวบรวมรายชื่อหนังสือของผู้แต่งแต่ละคน เสนอรายชื่อหนังสือขายดี ที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจของบรรณารักษ์ในการคัดเลือกและสั่งซื้อทรัพยากรสารนิเทศ สำหรับบรรณารักษ์กลุ่มงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารนิเทศ งานที่รับผิดชอบในส่วนของการลงรายการทรัพยากรสารนิเทศต้องใช้กฎ ระเบียบ มาตรฐานในการปฏิบัติงาน บรรณารักษ์จึงต้องตรวจสอบการลงรายการจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งฐานข้อมูลของหน่วยงานในเครือข่ายเดียวกัน หรือจากเว็บไซต์ของห้องสมุดอื่น ๆ ส่วนบรรณารักษ์บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ซึ่งมีหน้าที่ช่วยเหลือการค้นคว้าของผู้ใช้บริการ ตอบคำถามแนะนำแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้บริการบางครั้งสารนิเทศที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอ จึงต้องแสวงหาสารนิเทศจากเว็บไซต์ และฐานข้อมูลออนไลน์อื่น ๆ เพิ่มเติม

2.3.2 เนื้อหาของทรัพยากรสารนิเทศ

เนื้อหาของทรัพยากรสารนิเทศที่บรรณารักษ์หอสมุดกลาง แสวงหา คือ เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.55$) บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ($\bar{X} = 3.38$) และภาษา ($\bar{X} = 2.88$) สำหรับเนื้อหาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ได้จำแนกออกเป็น 8 เนื้อหาย่อย ผลการวิจัย พบว่าบรรณารักษ์หอสมุดกลาง แสวงหาสารนิเทศจากเนื้อหาย่อยด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คือ เทคโนโลยีสารนิเทศ ($\bar{X} = 3.76$) ทรัพยากรสารนิเทศ ($\bar{X} = 3.70$) และแหล่งสารนิเทศ ($\bar{X} = 3.60$)

2.4 วิธีการสืบค้นสารนิเทศ

วิธีการสืบค้นสารนิเทศจำแนกออกเป็น 11 วิธี จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการสืบค้นสารนิเทศที่บรรณารักษ์หอสมุดกลางจำนวน ใช้ในการแสวงหาสารนิเทศ คือ การสืบค้นจากรายการออนไลน์ (OPAC) ($\bar{X} = 4.56$) ใช้โปรแกรมค้นหา ($\bar{X} = 4.28$) และสืบค้นจากฐานข้อมูลบรรณานุกรม และฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม ($\bar{X} = 3.80$)

สำหรับบรรณารักษ์หอสมุดกลาง ที่ใช้โปรแกรมค้นหาพบว่า ส่วนใหญ่จำนวน แสวงหาสารนิเทศ จาก Google รองลงมา แสวงหาสารนิเทศจาก Yahoo และน้อยที่สุด แสวงหาสารนิเทศจาก Thaiseek

สำหรับวิธีการสืบค้นที่บรรณารักษ์หอสมุดกลางใช้เป็นหลักในการ
แสวงหาสารนิเทศ พบว่า วิธีการสืบค้นที่บรรณารักษ์ใช้เป็นหลัก 5 อันดับแรก ได้แก่ สืบค้น
จ ๑ ก

รายการออนไลน์ (1220 คะแนน) สืบค้นจากฐานข้อมูลบรรณานุกรม และฐานข้อมูลเอกสาร
ฉบับเต็ม (565 คะแนน) ใช้โปรแกรมค้นหา (518 คะแนน) สืบค้นจากชั้นหนังสือ (364คะแนน)
และสืบค้นจากรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ (295 คะแนน)

เมื่อสอบถามถึงเหตุผลที่บรรณารักษ์หอสมุดกลาง เลือกวิธีการสืบค้น
สารนิเทศวิธีแรก พบว่า วิธีการสืบค้นที่บรรณารักษ์ตอบว่าใช้เป็นวิธีแรกในการแสวงหาสารนิเทศมี
6 วิธี ได้แก่ สืบค้นจากชั้นหนังสือ สืบค้นจากรายการออนไลน์ สืบค้นจากดรรชนีและสาระสังเขป
ในรูปสิ่งพิมพ์ สืบค้นจากรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ สืบค้นจากฐานข้อมูลบรรณานุกรมและ
ฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม และใช้โปรแกรมค้นหา

สำหรับเหตุผลที่บรรณารักษ์หอสมุดกลางใช้วิธีการสืบค้นทั้ง 6 วิธี
ดังกล่าว เป็นวิธีแรก พบว่า เหตุผลที่บรรณารักษ์จำนวนมากที่สุด 121 คน (47.08%) ระบุ คือ
ได้รับสารนิเทศที่ต้องการทันที รองลงมาจำนวน 102 คน (39.69%) ระบุว่าได้รับสารนิเทศที่
ต้องการและทราบแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ที่จะแสวงหาสารนิเทศเพิ่มเติม และน้อยที่สุดจำนวน
29 คน (11.28%) ระบุเหตุผลว่าได้รับคำแนะนำมาจากบุคคลอื่น

เมื่อจำแนกเหตุผลของวิธีการสืบค้นแต่ละวิธี ปรากฏผลดังนี้

บรรณารักษ์หอสมุดกลางที่ใช้วิธีการสืบค้นโดยสืบค้นจากชั้นหนังสือ
สืบค้นจากรายการออนไลน์ และสืบค้นจากฐานข้อมูลบรรณานุกรมและฐานข้อมูลเอกสาร
ฉบับเต็มเป็นวิธีแรก พบว่าจำนวนมากที่สุดเลือกด้วยเหตุผลว่าได้รับสารนิเทศที่ต้องการทันที
ส่วนบรรณารักษ์ที่ใช้โปรแกรมค้นหาเป็นวิธีแรก พบว่าส่วนใหญ่ เลือกด้วยเหตุผลว่าได้รับสารนิเทศ
ที่ต้องการและทราบแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ที่จะแสวงหาสารนิเทศเพิ่มเติม ส่วนบรรณารักษ์ 1 คน ที่
สืบค้นจากดรรชนีและสาระสังเขปในรูปสิ่งพิมพ์เป็นวิธีแรก ระบุเหตุผลในการเลือก คือ ได้รับ
สารนิเทศที่ต้องการทันที ได้รับสารนิเทศที่สืบค้นจำนวนหลายรายการ และเคยมีประสบการณ์กับ
วิธีการสืบค้นนั้นและได้ผลการสืบค้นเป็นที่น่าพอใจ และบรรณารักษ์ 2 คน ที่ใช้วิธีการสืบค้น
จากรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศใหม่เป็นวิธีแรกระบุเหตุผล คือ ได้รับสารนิเทศที่ต้องการและทราบ
แหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ที่จะแสวงหาสารนิเทศเพิ่มเติม และเคยมีประสบการณ์กับวิธีการสืบค้นนั้น
และได้ผลการสืบค้นเป็นที่น่าพอใจ

2.5 ปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศ

ปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศของบรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศ ปัญหาด้านทรัพยากรสารนิเทศ และปัญหาด้านวิธีการสืบค้น ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละกลุ่มปัญหา คือ ปัญหาด้านแหล่งสารนิเทศ ห้องสมุดที่ต้องการแสวงหาสารนิเทศอยู่ไกลไม่สะดวกในการเดินทาง ($\bar{X} = 3.48$) ปัญหาด้านทรัพยากรสารนิเทศ คือ ทรัพยากรสารนิเทศที่มีเนื้อหาตรงกับความต้องการเป็นภาษาต่างประเทศทำให้เข้าใจได้ยาก ($\bar{X} = 3.41$) ปัญหาด้านวิธีการสืบค้น สารนิเทศ คือ รายชื่อทรัพยากรสารนิเทศที่ได้รับจากการสืบค้นรายการออนไลน์ บางครั้งไม่สามารถหาตัวทรัพยากรสารนิเทศนั้นได้จากชั้นเก็บ ($\bar{X} = 3.49$)

3. การใช้ประโยชน์จากแหล่งสารนิเทศและทรัพยากรสารนิเทศที่ได้รับ

แหล่งสารนิเทศที่บรรณารักษ์นำสารนิเทศที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หอสมุดกลางที่ปฏิบัติงาน ทรัพยากรสารนิเทศที่บรรณารักษ์นำสารนิเทศที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เว็บไซต์

จากผลการวิจัย ที่พบว่า บรรณารักษ์ นำสารนิเทศที่ได้รับจากหอสมุดกลางที่ปฏิบัติงานไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก หอสมุดกลางที่ปฏิบัติงานเป็นแหล่งสารนิเทศที่ใกล้ตัวของบรรณารักษ์และเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรสารนิเทศทุกประเภท ทุกเนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรสารนิเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ เช่น คู่มือมาตรฐาน คู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น บรรณารักษ์จึงใช้ประโยชน์ได้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ และประยุกต์ผลงานวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย สำหรับหอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในการพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ และระบบสารนิเทศ และสำหรับหน่วยงานสารนิเทศต่าง ๆ ในการสร้างความร่วมมือ ในด้านทรัพยากรสารนิเทศ และบริการสารนิเทศ เพื่อตอบสนองการแสวงหาสารนิเทศของบรรณารักษ์หอสมุดกลาง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังนี้

หอสมุดกลางที่บรรณารักษ์ปฏิบัติงาน

1. ควรจัดหาทรัพยากรสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ โดยเน้นเนื้อหาทางด้านเทคโนโลยีสารนิเทศ ทรัพยากรสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ งานเทคนิคในห้องสมุดและงานบริการสารนิเทศอย่างเพียงพอสำหรับบรรณารักษ์

รวมทั้งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสืออ้างอิง ควรจัดหาเล่มที่มีการปรับปรุงเนื้อหาใหม่ เพื่อให้เนื้อหาที่มีความทันสมัยอยู่เสมอ

2. ควรติดตามการปรับเปลี่ยน แก้ไขปรับปรุง กฎ เกณฑ์ ของคู่มือมาตรฐาน คู่มือปฏิบัติงาน และจัดหาให้เพียงพอต่อ จำนวนของบรรณารักษ์

3. ควรปรับปรุงประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งระบบเครือข่าย เชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบรรณารักษ์ในการ แสวงหาสารสนเทศ

4. ควรจัดให้มีบุคลากรตรวจตราความถูกต้องของการจัดเรียงทรัพยากรบนชั้น หนังสือเป็นประจำ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการแสวงหาสารสนเทศของบรรณารักษ์

5. ควรจะสนับสนุนให้บรรณารักษ์ ได้เข้าร่วมในการประชุมทางวิชาการ การอบรม การประชุมปฏิบัติการ เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาชีพของบรรณารักษ์

6. ควรมีนโยบายกำหนดไว้ว่าบรรณารักษ์ที่ได้รับการเข้าร่วมการประชุมทาง วิชาการ/การสัมมนา/การประชุมปฏิบัติการ/นิทรรศการ จะต้องนำสารสนเทศที่ได้รับจากการ เข้าร่วม มาเผยแพร่ให้กับบุคลากรในหน่วยงานรับทราบ

7. ควรมีการจัดอบรมพิเศษให้กับบรรณารักษ์ในหัวข้อที่สามารถนำไปใช้กับ การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ได้ เช่น การอบรมภาษาอังกฤษ เป็นต้น

หน่วยงานสารสนเทศต่าง ๆ

1. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในการยืม ทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดโดยมีการจัดส่งสารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกต่อบรรณารักษ์ในการเดินทาง

2. ควรมีการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในการใช้ฐานข้อมูล ออนไลน์ร่วมกัน

3. สมาคมวิชาชีพด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และ สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนวิชาชีพบรรณารักษ์โดยการจัดการประชุมทางวิชาการ การอบรม การประชุมปฏิบัติการ เพื่อเป็นการให้ความรู้ใหม่ทางวิชาชีพกับบรรณารักษ์ และควรมี การสำรวจว่าบรรณารักษ์ ต้องการให้มีการจัดการประชุมทางวิชาการ การอบรม การประชุม ปฏิบัติการในหัวข้อใดบ้าง

4. สมาคมวิชาชีพ ควรมีการจัดทำรายชื่อ บรรณารักษ์ อาจารย์สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ให้กับบรรณารักษ์ เพื่อประโยชน์ในการ แสวงหาสารสนเทศจากแหล่งบุคคล

5. สมาคมวิชาชีพ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรมีการจัดทำรายชื่อเว็บไซต์ และฐานข้อมูลออนไลน์ ที่เป็นประโยชน์และให้สารนิเทศที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ หรือให้เอกสารฉบับเต็ม เผยแพร่ให้กับบรรณารักษ์

6. สมาคมวิชาชีพ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรมีการรวบรวมรายการบรรณานุกรม ในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เผยแพร่ให้กับบรรณารักษ์ทราบอย่างทั่วถึง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

- ประภาวดี สืบสนธิ. **การใช้และการแสวงหาสารนิเทศของเกษตรกร อำเภอมะขาม จังหวัด จันทบุรี**. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- Bates, Marcia. "The Design of Browsing and Berrypicking Techniques For the Online Search Interface." *Online Review* 13, 5 (1989): 195-208.
- Bernal, J.D. "The Supply of Information to the Scientists : Some Problems of the Present Day." *Journal of Documentation* 13, 5 (1957): 195-208.
- Budd, John M. "Information Seeking in Theory and Practice: Rethinking Public Service in Libraries" *Reference & User Service Quarterly*. 40, 3 (2001): 256-263.
- Chen, Ching – Chich, and Herson, P. **Information Seeking : Assessing and Anticipating User Needs**. New York: Neal- Schuman,1982.
- Dunn, K. "Psychological Needs And Source Linkage in Undergraduate Information Seeking Behavior." *College & Research Libraries* 47, 5 (1986): 475- 481.
- Ellis, David. "Information Seeking Behavior." In **International Encyclopedia of Information and library science**. London: Routledge 1997.
- Ellis, David; Cox, Deborah ; and Hall, Katherine. "A Comparison of the Information- Seeking Patterns of Researchers in the Physical and Social Sciences." *Journal of Documentation* 49, 4 (1993): 356-369.
- Erdelez, Sandar; and Ware, Nicole. "Finding Competitive Intelligence on Internet Start-up Companies: a Study of Secondary Resource Use and Information Seeking Processes." *Information Research* 7,1 [Online].Available: <http://informationr.net/ir/7-1/paper115.html> 2001.
- Glitz, B. "Testing the New Technology : MEDLINE on CD-ROM in an Academic Health Sciences Library." *Special Libraries* 79, 2 (1988): 28-33.
- Herner, S., and Herner, M. "Information Needs and Uses in Science and Technology." In **Annual Review of Information Science and Technology**, 2(1967) : 1-34.
- Hurd, J.M.; Weller, A.C.; and Curtis, K.L. "Information Seeking Behavior of Faculty : Use of Indexes and Abstracts by Scientists and Engineers." **America Social Information Science Proceeding** 29, 3 (1992) : 43-136.

- Kuhlthau, Carol Collier. **Seeking Meaning : A Process Approach to Library and Information Services.** Norwood, NJ: Able Pub., 1996.
- Leckie, Gloria J. "Modeling the Information Seeking of Professionals : A General Model Derived from Research on Engineer Health Care Professionals, and Lawyers." **Library Quarterly** 66, 2 (1996): 161-193.
- McClure, Charles R. "Academic Librarians , Information Sources & Shared Decision Making." **The Journal of Academic Librarianship** 6, 1 (1980): 9 -15.
- _____, and Samuels, A.R. "Factors Affecting the Use of Information for Academic Library Decision Making." **College and Research Libraries** 46, 6 (1985): 483-498.
- Subramanyam, T. "A Study of Information Seeking Behavior of Doctoral Candidates in Social Sciences." **Herald of Library Science** 22, 3 (1983): 200-204.
- Summers, E.G.; Matheson, J.; and Conry, R. "The Effect of Professional Seeking Behavior on the Use of Information Sources by Educator." **Journal of the American Society for Information Science** 34, 1 (1983): 75-85.
- Taylor, R.S. "Question-Negotiation and Information Seeking in Libraries." **College and Research Libraries** 29, 3 (1968):178-194.
- Varlegs, Jana. **Information Seeking Basing Services on User's Behaviors.** Jefferson NC : McFarland, 1987.
- Wiberly, Stephen and Johnes,William. "Patterns of Information Seeking in the Humanities." **College & Research Libraries** 50,(November 1989) : 38-45.
- Wilson,T.D. "On User Studies and Information Needs." **Journal of Documentation** 37, 1 (1981) :3-15.